Ч. 255 (15.056). Львів, четвер 17. листопада 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LXI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація:
ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-46
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол
чвертьрічно . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Диверсанти ограбили поштовий уряд
на північному пограниччі Карпатської України.

Пресове бюро Карпатської України повідомляє:

Через північний кордон вдерлася ватага, зложена з 80-ох диверсантів. Вони поділилися на два відділи і ушкодили екразитом міст на Лятoриці під Нижними Верецькими. Опісля впали вони на поштовий уряд у Н. Верецьких, стероризували урядничку та заграбили 3.000 корон і поштові марки (спікер називає їх іронічно „філятелістами").

Коло мосту над Лятoрицею дійшло до перестрілки: кільканацятьох диверсантів згинуло; решта втікла лісами поза кордон.

Інша ватага, зложена з кільканацятьох диверсантів, перейшла північний кордон та схопила 3-ох жандармів.

Голяндські журналісти наявно переконалися,
що в Карпатській Україні спокійно.

До Хусту приїхали голяндські журналісти. Вони не скривають свого здивування з приводу брехливої пропаганди мадярського і польського радія. На Карпатській Україні находять спокій і подивляють загальну працю у державному будівництві.

ХТО ТАКІ ДИВЕРСАНТИ?

Згадані голяндські журналісти були 14. ц. м. присутні при переслухуванні полонених диверсантів. Вони мали нагоду переконатися наочно, що ніодин диверсант не походить з Карпатської України. Їхня зброя й бомби закордонного походження. Диверсанти мали фальшиві документи. Вони одягнені здебільша в буцімто гуцульський одяг, хоча частина мала туристичні одяги. Диверсанти роблять враження вояків.

НАСЕЛЕННЯ ЛІНЧУЄ ДИВЕРСАНТІВ.

Про те, як ставиться населення до диверсії, мали нагоду голяндські журналісти переконатись у хвилині, коли переслухуваних диверсантів відводили до вязниці. Жандарми лише з трудом оборонили скованих диверсантів перед гнівом юрби, що зібралась перед будинком жандармського арешту.

—o—

Комунікація Хусту з Пряшевом.

Від 12. ц. м. наладнано вже правильну автобусову комунікацію на шляху Пряшів—Вранів — Перечин — Свалява — Довге — Хуст. Це получення наладнали замість утраченого залізничого і воно теж відбувається під контролею залізничої влади. Автобус виїздить із Пряшева в год. 13.30 (автобус має безпосереднє получення з Прагою) і приїздить до Хусту в год. 21.25. З Хусту відіздить автобус, який відтак має получення з Прагою, в год. 8.25 рано, приїзд до Пряшева в год. 15.50. Крім того із Пряшева до Перечина курсує окремий автобус; виїзд год. 7.30 — приїзд 11.25. Із Перечина виїзд в год. 7. рано, приїзд до Пряшева год. 10.50. Перечин у свою чергу має получення з Хустом: виїзд год. 6. рано, приїзд до Хусту в год. 9.04 і з Хусту відїзд год. 15.30, приїзд до Перечина 18.35. Білет із Пряшева до Хусту коштує всього 65 кч.

Як бачимо, то найголовніше получення Хусту з Пряшевом та Прагою наладнане вже якслід. Небавом на тій лінії наладнають теж вантажну комунікацію для приватного вжитку.

Телефонічний звязок Хусту з Прагою

Після прилучення частини Карпатської України до Мадярщини телефонічна і телеграфічна почтова сполука була на короткий час перервана. Тепер у рекордовому часі той звязок наладнано. Спершу телеграфічну обслугу виконувала короткохвильна радіовисильня в Хусті. У цих днях буде вже наладнана правильна телефонічна сполука на новій телефонічній лінії Прага—Михайлівці. З Михайловець буде вже безпосередній телефонічний і телеграфічний звязок із Хустом. Для запевнення постійного звязку Праги із Карпатською Україною на другій лінії почтова влада починає будову телефонічної і телеграфічної лінії Пряшів—Хуст через Гуменне і Сваляву, коштом 4 міліонів кч.

Пряшівська радіовисильня, як повідомляє „Нова Свобода" з Хусту, буде обслуговувати Карпатську Україну до часу, аж побудують радіовисильню в Хусті.

—o—

Nr akt. VI. 1. Pr. 570/38. Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego. Sąd Okręgowy, Wydział VI. karny we Lwowie, w składzie: Przewodniczący: Wiceprezes S. O. Ł. Malicki, Sędziowie S. O. d-r J. Locker i W. Boczar, w sprawie konfiskaty czasopisma p. t. „Diło" z daty Lwów, dnia 27. października 1938 r., do Sygn. VI. 1. Pr. 570/38, na posiedzeniu niejawnym w dniu 3. listopada 1938 r. po wysłuchaniu wniosku Prokuratora Sądu Okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 26. X. 1938 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma p. t. „Diło" Nr. 239 z daty Lwów, dnia 27. października 1938 r., zawierającego: 1) w artykule p. t. „Bez ekzaltacji i bez defetyzmu", a) w ustępie od słów „welykie ryzyko" do słów „stałoby dobre" b) w ustępie od słów „W atmosferi" do słowa „problemy", c) w ustępie od słów „nedola" do słowa „Ukrajiny" d) w ustępie od słów „Mało toho" do słów „defetyzmu", e) w ustępie od słów „Ukrajinśka problema" do słowa „zainteresuwań"; 2) w artykule, zaczynającym się w tytule od słowa „Tak pro" w całości z tytułem — znamiona 1) wyst. z art. 154 § 1 i 2 k. k., ad 2) występku z art. 127 i 170 k. k., ad 3) wyst. z art. 159 § 1 k. k., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa, przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 (Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863) t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 złotych. Uzasadnienie. Wymieniony ustęp ad 1) propaguje ukraińskie nacjonalistyczne hasła separatystyczne i przez to nawołuje do zbrodni stanu, ad 2) komentując polską politykę zagraniczną przedstawia w sposób tendencyjnie i świadomie fałszywy położenie ukraińskiej mniejszości narodowej w Polsce, a w taki sposób szerzy nieprawdziwe wiadomości mogące zaniepokoić ogół publiczny, równocześnie zaś znieważa Urząd polskiego Ministra Spraw Zagranicznych, zarzucając Polsce nielojalne traktowanie przymierzy ze swoimi sojusznikami, ad 3) podaje do wiadomości publicznej wyniki dochodzeń przed rozprawą główną bez zezwolenia właściwej władzy. Według §§ 487, 489, 493 p. k. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatym powyższe postanowienie uzasadnione. — Przewodniczący: Ł. Malicki wr., Wiceprezes S. O. Protokolant: Mr. Barabolak, wr. Za zgodność: w z. Kol. ker. sekr.

—o—

ПОГОЛОСКИ ПРО ЗМІНУ.

Львів, 16. листопада 1938.

Не знаємо, чи швидше появилися говорені сплітки чи ґазетні поголоски, але це для справи байдуже: фактом є, що у варшавських — а за ними й у львівських — ґазетах появилися звістки про якісь недалекі „поважні зміни" на ріжних становищах державної адміністрації на терені трьох галицьких воєвідств, зокрема у львівському воєвідстві. Поруч із тими поголосками, які торкаються осіб і тому кажуть про ріжні нові та старі назвища, читаємо — та ще частіше чуємо — і про мерітум „зміни", при чому істнують дві ніби собі суперечні версії: одна з них передбачує у найближчому майбутньому „твердий курс" супроти українців (див.: записана у нас вчора варшавська поголоска, що львівським воєводою має стати п. Костек-Бернацький та специфічна інтерпретація останньої зміни на становищі львівського городського старости), знову інша версія каже, що навпаки має прийти курс „уступок" і тут чуємо про інші назвища, зрештою з історії польсько-українських взаємин ще незаписані. Зате не чуємо нічого, у чому саме мав би проявитись чи то курс „сильної руки" чи „концесій". Іншими словами: писана і говорена сплітка оперує тими комуналами, якими польський загал звик характеризувати таку чи іншу польську офіціяльну національну політику. Назва так само фальшива, як фальшивий підхід до тієї політики.

Зродилися ті ґазетні й устні поголоски безпосередньо з останніх подій, тим більше, що дійсно вони вже деякі особові зміни викликали. Посереднім джерелом тих поголосок є невдоволення не тільки української, але і польської сторони та відчування, що „не є добре", хоч може багато громадян-поляків не зясовує собі виразно, у чому саме суть того „недобре". При аналізі польських настроїв на польсько-українському відтинку мусимо для обєктивности ствердити, що поширення впливів націоналізму ендецького типу, себто плиткого і примітивного антиукраїнського шовінізму, в усіх партіях і громадянських верствах, які діють на цьому терені, — це тільки один бік медалі. Другий бік такий, що дуже поважна частина польського громадянства, головно вищих інтелігентських та інтелектуальних кол і частинно міщанства — зовсім не є захоплена такими виступами польської молоді, що їх ґльорифікує „Слово Народове". Знаємо навіть польських діячів на високих щаблях громадянської єрархії — загально відомих ендеків, які у чотирьох стінах висловлювались дуже песимістично про будучність, вказуючи на конечність „якось мирно полагодити" національні взаємини. Але вся „заковика" у тому, що ані польські громадські, ані півофіціяльні (О-ЗОН), ані офіціяльні кола не мають ясного і виразного пляну національної політики. Не мають того пляну тому, бо польська політична думка не зясувала собі ще найбільш засадничих засновків, які потрібні при устійнюванні льогічної та послідовної національної політики: не зясувала собі ще, чи українство, як таке, творче і конструктивне, з його динамікою і його політични-

ми та культурно-господарськими амбіціями, є для держави корисне чи шкідливе. Польська політична думка все ще находиться на польсько-українському відтинку у стадії хаотичних сумнівів, серед яких можливі навіть такі нісенітниці, як теорії Гертиха, що його дехто з поляків вважає мало не національною Пітією. Адже маємо все ще офіціяльно обовязуючу назву „руський" з термінольоґії так званих мовних законів і маємо все ще силу польських часописів, які нині, наприкінці 1938 року, при істнуючому національному характері Польщі щиро вважають Польщу однородно-національною державою, а про українців пишуть у „лапках".

Тому не дивниця, що в ділянці національної політики істнує у Польщі вічна провізорія, хронічна хиткість і постійна можливість „зміни", яка по суті не буде ніякою зміною на краще — у сенсі наближення проблеми до її розвязки. У тому й річ, що українська проблема у Польщі, проблема польсько-українських відносин, від 20-ти літ не рухається ані кроком вперед, бо коли навіть здається, що вона шукає собі виходу на ширший шлях і добувається з безнадійности завороженого кола, то швидко назад туди поринає, ба навіть ще глибше, ніж була там раніш (приклад: переговори Галущинського-Голувка зимою 1931, спроба „нормалізації" у 1935). Раніше самі польські офіціяльні чинники здавали собі справу, що треба виготовити для себе самих якусь конкретну програму, чи хочби тільки якісь загальні тези, що моглиб служити за напрямні національної політики. Про клопоти польських урядів з національною політикою у перших трьох роках польської державности писав у своїх споминах премієр із другої половини 1922 року проф. Юліян Новак. Потім прийшли розмови між ген. Сікорським і пок. Антоном Васильчуком, потім „комісія фахівців у національних справах" — при президії ради міністрів у Варшаві, до якої входили три посли з ріжних польських партій, потім п. Тугут став у кабінеті Владислава Грабського віцепремієром зі спеціяльною метою займатися національними справами, а після травневого перевороту осередок диспозиції для цих справ перенесли з президії ради міністрів до міністерства внутрішніх справ. Там першу і єдину поважну спробу устійнити напрямні національної політики зробив міністр внутрішніх справ у першому кабінеті проф. Бартеля пок. ген. Млодзяновський, покликавши комісію для виготови т. зв. мінімальної програми. Ендеко-пястівська більшість провалила Млодзяновського (і міністра освіти Суйковського — цього останнього частинно за його інтервю у „Ділі" з заповіддю „рушити з місця" справу українського університету) і від того часу ніяких уже більше заходів скласти й систематизувати тези польської політики супроти українців та їх послідовно переводити в життя — не було. Було кілька ріжних теорій, які пробували реалізувати як своєрідний експеримент (найдовше втримувалась теорія реґіоналізму, сьогодні теж уже в життєвому досвіді поважно надщерблена і з відходом її творця п. Юзевського, фактично заломана, — до інших знову теорій належала концепція „нормалізації", яка тільки голосом зпоза могили відізвалася ще в останньому виборчому компромісі з осени п. р.), — але все це були тільки спроби, було тільки нащупування з думкою: якщо вдасться, то добре, якщо не вдасться, тоді подумаємо, що робити далі, бо завжди час завернути.

Такий стан триває по нинішній день. Принадливе гасло однородно-національної держави („паньство народове") з тезою, що польський нарід є єдиним господарем польської держави на всіх її теренах і що тільки від поляків залежить устійнювати та вирішувати всі державні справи, гасло, якому суперечить етнічний характер цілої широкої смуги східних земель держави і динаміка українського руху, що її не можна зіштовхнути на підрядне становище, накоїло і дальше робить величезне лихо. Долучилось до того гасла ще друге, немов уже практично-виконане, щоб зменшити скрізь етнічний стан посідання українців нижче 25% (Войцеховський). Через „усуспільнення" державно-адміністраційного апарату та поруч із тим запряження того апарату до акції Секретаріяту Порозуміння Польських Суспільних Організацій — внесено страшенну путанину у відносини між нацією та державою: поняття польської ріжнонаціональної держави стало у щоденній практиці немов тотожне з поняттям польської нації, через що ввесь державно-адміністраційний апарат затратив характер чинника надрядного. Аналізу цієї ситуації перевів і на її небезпеки виразно вказав професор О. Ґурка в цілій книжці „Наруд а паньство як заґаднене Польскі", але — на жаль, та книжка не стала тим, чим стати повинна, себто підставою для поважної призадуми над ревізією державної системи, такої ревізії, яка точно відмежувалаб місію і функції держави та завдання польського народу.

Це все проблеми, які ще чекають своєї розвязки. Дивимось скептично на долю цих проблем тому, бо все ще не бачимо навіть спроб підійти до них поважно, ба навіть взагалі ними поцікавитись, як чимось, що **мусить** бути вирішене. Пів-тоталізм та пів-парляментаризм поруч із сильно розвиненою бюрократією висунув на чергу дня проблему державного устрою, яка від декрету президента про розвязання попереднього сойму з мотивами, що треба змінити виборчу ординацію, — стала гостро актуальною. Внутрішньо-польські суперечки на цю тему, такі гострі, що не вдалося приєднати польської опозиції для участи в останніх виборах не вважаючи на заходи, вживані урядом, ще більше ускладнюють справу національної політики, просто тому, що „нема часу" та „нема кому" нею зайнятися. А тому, що цей стан триває теж уже довгі роки — щораз яскравіше виявляється потреба покликати до життя окреме міністерство для національних справ, таке, в якому булиб усі справи всіх національних меншин зосередковані. Колиб стануть на становищі (зрештою мериторично слушному) що не можна справ усіх меншин у Польщі міряти тією самою міркою, то нема для нас ніякого сумніву, що потрібний був би окремий міністер для українських справ, з таким знанням проблеми, такими особистими кваліфікаціями, авторитетом, цивільною відвагою, та прерогативами, який міг би опанувати нинішній хаос у цій ділянці.

Але це булаб тільки формальна полагода справи. По суті вихідною точкою для її полагоди мусить бути прийняття **політичного** принципу, мусить бути політичний підхід до української проблеми у Польщі. Ніякий бюрократичний шлях не поладнає цієї проблеми так довго, як довго в основі не лежатиме суто політичний плян, такий, який брав би під увагу українську проблему у Польщі як проблему, якої внутрішньо-державний характер тісно зазублений з характером міжнароднім. Польська політична думка зрозуміла це вже настільки, що можуть появлятися у цій матерії такі статті, як зреферована у нас оноді стаття п. Червіського в ост. ч. „Політики", або крик п. Бочковського про актуалізацію української проблеми. На жаль, це тільки окремі голоси, що лунають на польській пустелі. І як довго вони лунатимуть без практичних вислідів, себто без реального впливу на офіціяльну політику, так довго що якийсь час будемо чути про „зміни". І тому нас ніякі такі поголоски не зворушують і ми цілком байдуже ставимося до змін чи то на курс „сильної руки" чи „уступок", знаючи, що всеодно це тільки чергування досвідних спроб, таких, при яких сама проблема надалі залишиться нерозвязаною.

Ік.

З чужої преси.

Оптимістична оцінка большевицької армії.

Московський кореспондент „Соціялістіческого Вестніка" висловлює погляд, що червона армія становить „в атмосфері большевицької брехні" одиноку оазу. Червоній армії вдалося щасливо перемогти крізу, в якій вона опинилася була наслідком терору Сталіна. Вона не лякається війни, навпаки — вона палиться до того, щоб „змірятися з Гітлером". Якість „нових людей", що прийшли на місце усунених або побиваних старшин, що правда, не дуже ще велика, але військова машина, що була застрягла, знову в повному русі. Можливо, що в нових совітських штабах не здають собі справи з того, в яких формах відбуватиметься майбутня війна, одначе не бракує їм переконання, що в тій війні совітська армія відіграє першу ролю. „Комсомольська Правда", наче доповнюючи вістки „Соціялістіческого Вестніка", твердить, що молодь червоної армії дістала від Сталіна два подарунки: 1) вона не потребує журитися тим, як улаштувати своє життя і 2) вона має повну свободу думки, що робить її витревалою проти всякої небезпеки. Завваги „Комсомольської Правди" треба розуміти як гірку іронію якогось совітського шкідника. Цей „шкідник" хотів мабуть сказати Сталінові та його окруженню, що на випадок війни червона армія збереже „повну свободу думки" і зможе добре бити внутрішнього, кремлівського ворога замість спрямувати рушниці проти зовнішнього. Це спрямування совітської озброєної молоді є саме головною перешкодою, що не дозволяє Совітам залишити тактику повної пасивности у нинішніх міжнародніх подіях.

Москва в дефензиві.

Під таким наголовком пише „Нае Ціріхер Цайтунг" з 10. ц. м. між іншим ось що:

Щоб заслонити невдачу своєї закордонної політики, Совіти улаштували в Москві величезні паради, походи та людові забави з приводу 21 роковин большевицької революції. З 45 „гасел" Ц. К. комуністичної партії, що їх обносили цього року по вулицях і голосили через радіо, виходить ясно, що большевики опинились у дефензиві супроти довколішнього світу. „Боронимо мира! Червона Армія несе захист кордонам СССР! Червона Фльота береже берегів батьківщини! За піднесення культурно-технічного рівня робітничої кляси! За збільшення обуви та за ліпшу обслугу консумента!" — такі та їм подібні „революційні" гасла для внутрішнього вжитку виділи на ріжнокольорових плахтах по московських вулицях. Такі недавні ще гасла як от про „зміцнення людового фронту в Европі", про „світову большевицьку революцію трудящих" що й минулого року лунали в дні роковин большевицького жовтня, щезли й не можна було їх тепер у Москві бачити ні почути.

Коли прочитати зміст промов большевицьких асів, Ворошилова та Молотова, що говорили в основному про оборону совітських кордонів, то враження катастрофи большевицької ідеольоґії стає ще виразніше. Слова, що їх Молотов промимрив з ділянки закордонної політики про Чехо-Словаччину та Китай, відносилися до внутрішнього вжитку й домашньої пропаґанди. Большевицький революційний вогонь погас. Нині йде більше про те, чи Совіти спосібні ще до оборони, якщоб найближчі місяці поставили їх перед поважну спробу.

Не можна уважати большевицьких вожаків людьми, яким нестає фантазії навіть у небезпеці. Щоб відвернути увагу своєї публики від політичних невдач, вони улаштували виступи [illegible] челяка, що забавляв московську вулицю насміхами над „міліонерами" в театрі, післали на вулиці з промовами якісь три летунки, що розповіли про свої пригоди, літаючи над берегами Мура і таке інше. Зовсім по буржуазному.

Вшануйте тих, що віддали себе в жертву вашій Батьківщині!

Політика йде скорим ходом.

На очах бачимо, що за двацять років від часу світової війни назбиралося всюди й чимало важливих справ і все більше їх накопичується та й ті справи-події біжать далі і викликують новіші події, так що політика мусить підходити до них і нераз підбігати, щоб їх по змозі владнувати і не допустити до нової світової війни.

З цього видно, що мирові договори переможних держав антанти з 1919. року не впорядкували міжнародніх відносин, але стали інструментом нездатним до втримання міжнародного мира...

І тому, як оглядаємося на те все, що минуло і минає коло нас, питаємося самі себе: чи кожний день працює для нас ,чи може той час працює проти нас, бо мабуть він не працює за нас!

Нагадаймо собі дещо з недавнього нашого життя, ось так зперед одного року, коли почали забирати нам **нашу шляхту по селах.** Яка це була актуальна і далекосягла справа, тай небезпечна, щоб не потягнула за собою горішніх кол нашого села і не захитала найпевнішої остої нашого громадянства. Тут пішла в бій шовіністична демаґоґія з правдою життя, та минулий час своє зробив для нас, бо й ми своє робили, щоби показати, які руки має неправда і яке дає життя... Наше село втрималося...

Саме перед роком прийшли **брутальні клевети на нашого архипастиря,** митрополита Шептицького і то вже не тільки з брукової преси, але й із парляментарної трибуни, щоби нашу Церкву підмінувати і прогнати пастиря. Оце вже затія неабияка, але закроєна на великі розмахи промотора посла Войцеховського так, що затривожене українське громадянство йшло 6 лютого ц. р. до свого князя Церкви, під проводом п. Василя Мудрого, щоб заявити, що стоїть „муром" при ньому і йому співчуває. А цей владика, найбільший громадянин, не жахається терпіти за рідний нарід та не шукає співчуття... Та не минув рік, а сам промотор тої кампанії, на очах польського громадянства провалився у виборах до сойму.

А тимчасом пішов новий неприязний відрух шовіністичних суспільних течій проти **української кооперації і всіх наших установ у Львові.** З приводу тих потрясаючих і болісних подій митрополит Андрей проголосив до нас поклик з 3. листопада ц. р., щоб не тратити духової рівноваги і мудрого супокою та з оглядy на добро нашої Церкви і народу зберігати розважність у кожному діянні. І ми зберегли рівновагу та у нашій тугості духа безперервно на всіх ділянках ведемо далі позитивну працю власними силами і не зражуємося ніякими супротивностями, бо розуміємо, що час іде скорим ходом і за ним всяка політика, та що за нас ніхто не зробить творчого діла як ми самі не зробимо.

Наша **найважніша політика** — це доцільна і творча праця кожної української одиниці на всіх ділянках нашого життя, бо вона витворює у підсумках моральні цінности нашої нації, з якими числиться всяка політика. Щойно тоді зможемо казати, що час працює для нас!

А до того треба ще необхідної єдности сил і доброго проводу, та це також наша справа...

К. Л.

Варшавські відчити з українською тематикою.

Варшавські відгуки української справи. — Інавгурація політичного року в „Прометеї". — Аспірації і фіяско М. Бобжинського.

Варшава, 13. листопада 1938.

Українська справа не сходить тепер зі сторінок світової преси і буде безумовно займати чимраз поважніше місце, як найважніша проблема грядучої політичної розвязки на европейському Сході.

Хоч-не-хоч, позитивно чи неґативно, розумно, чи навмання, отже здебільша чуттєво та плитко мусять і польські пресово-політичні кола зачинати цікавитись і... непокоїтись атракційною українською темою у цілій її величі тай у дрібніших фраґментах, щоб могти сформулювати на час критерій власного, програмового чи бодай тактичного відношення до неї.

І це — вживемо якнайточнішого змістом окреслення — збентежене зацікавлення політичною україністикою можна сьогодні сильно відчути спеціяльно у польському світі, де — як відомо — не бракне навіть драстичних спроб розвязки української справи арґументами, що в ніякому випадку не зменшують її ваги, а навпаки — вішують її назріваючий динамізм та вказують на брак конструктивного підходу до одної з найпекучіших національних проблем у державі.

З польських політично-культурних осередків найбільше зацікавлення українськими справами зачинає проявляти — подекуди зрозуміло — Варшава, випереджуючи фанатичний польський Львів, що — як від недавна говорять у тутешніх колах — разом зі своїми президентами й іншими політиками не доріс ще до поважного (а не фанатично-фразерського) трактування найповажніших державних справ.

Правда, і Варшава не грішить надто великим обєктивізмом у підході до української проблеми. Одначе коли взяти на увагу віддаль терену, то можна зовсім слушно сказати, що тут власне ще найкраще українському політикові чи журналістові спокійно розмовляти з польською заінтересованою стороною, хоча нпр. минулий політичний сезон перейшов тут під боевим знаком гостинних виступів наших „прихильників", отже пп. **Войцеховських, Ґломбінських, Ромерів, Домонів, Роїків, Токаржевських, Ціргоферів, Томашевських та ін. зі Львова.**

Як у минулому, так і тепер будемо реєструвати варшавські рефлекси (й рефлексії) української справи, кращі і гірші, хоча їх — здається — буде значно більше, ніж бувало. Останні дні принесли отакі цікаві виступи, що їх варто занотувати.

•

В мин. середу 9. ц. м. відбулися перші в цьому сезоні сходини **Клюбу „Прометей"**, що — як відомо — гуртує політичних провідників і чолових публіцистів політичної еміґрації 12-ох поневолених Москвою країн. „Прометей" має за собою десять повних років пропаґандивно-інформаційної праці над ідеєю актуалізації боротьби з Совітами й консолідації великого протикомуністичного фронту усіх „прометейських" та інших народів, заінтересованих східно-европейським та далеко-східним суходолом.

На інавґураційних зборах „Прометея", що на них прибуло понад 120 осіб зпоміж еміґрації, в тому числі й багато представників краєвої та закордонної преси, виступив з традиційним рефератом про актуальну міжнародню ситуацію **ред. д-р Микола Ковалевський.** Прелеґент прозоро накреслив, хід найважніших політичних подій за останній рік, давши притоку до цікавої дискусії.

Найцікавішу полеміку викликала заява ред **Чарнецького,** польського журналіста з КАП, що можливість участи Польщі у протимосковському поході, колиб до цього дійшло, бачить лиш у випадку заістнування **польсько-мадярського кордону.** Гостру актуальність тої проблеми підкреслило ще й питання **ред. Люнгова,** кореспондента болгарської преси, що поцікавився справою ситуації на Закарпатті.

Д-р **Ковалевський** відповів довшою реплікою, зазначивши, що відповідає як український журналіст, а не звітодавець „Прометея". На його гадку польсько-мадярські намагання є справою політичного інтересу цих народів, але треба дивуватися польській пресі, що довкруги малого краю, яким є Карпатська Україна, вчинила нечуваний галас, перекручуючи факти, цифри і події. Власне польська преса розтрубіла справу Закарпаття на цілий світ, віддаючи частину живого українського народу заздалегідь на поталу мадярам, до яких карпато-українцям ніяк не спішиться. Такий підхід польського пресового світа шкодить більшим, у даним випадку — прометейським плянам. Річева відповідь українського журналіста викликала з черги репліку **ред. Чарнецького,** а потім увагу **ред. Вахаля** („Зет"), який ствердив м. ін., що на Карпатській Україні ділають напливові диверсантські групи та підійшов до справи у поважному, розумовому тоні.

Питання провідника ідель-уральського визвольного руху **Аяса Бея Ісхаки** про те, що було причиною невстрявання Совітів до европейського конфлікту, викликало багато відповідей. Назагал принято концепцію, сперту на самих совітських енунціяціях, що Москва не могла зачинати війни, не маючи певности, чи викличе загальну революцію на Заході.

•

Д-ра Яна Бобжинського, видавця і редактора україножерної **„Нашої Пшишлосьці",** читачі „Діла" віддавна добре знають. Д-рові Бобжинському цими днями могло бути незле пощастити: аджеж він зі своїм мало читаним пресовим орґаном та майже нікому (поза членами й журналістичними колами) невідомим **„Союзом Польської Державної Думки"** належав віддавна до тих, що вперто проповідували гасло польсько-мадярського кордону.

Тепер, коли політична конюнктура відчинила перед видавцем „Нашої Пшишлосьці" ворота до слави й популярности — п. Бобжинський, зрозуміло, хотів свою довгу невдячну працю скапітулізувати. Одначе його акція (про яку нижче) цілковито проминула без будьякого відголосу.

Ще 1-го листопада ц. р. у великій авлі варшавської політехніки відбулося мале, непомітне „віче-академія" (в дійсности ні одно, ні друге), на яке разом з д-ром Бобжинським і президією (13 осіб) прибуло 79 осіб. Хід того віча в насвітленні виготовленого заздалегідь організаторами комунікату для преси (яка з нього чомусь не скористала) виглядав (цитуємо лише деякі місця) імпозантно:

„1. листопада заходами Союзу Польської Держ. Думки відбулося масове віче-академія в справі спільного польсько-мадярського кордону. На віче прибули всі польські суспільні сфери й багато молоді. Перший говорив д-р Бобжинський (поданий текст промови). Черговий промовець п. Щепковський, репрезентант народніх монархістів, сказав дуже гарну промову про польсько-мадярську згоду. Учасники з президією на чолі пішли після віча довгим походом перед будівлю мадярського посольства, де почалися патріотичні демонстраці. Тоді президію приняв міністр п. де Гори, щоб відобарти з її рук телеграму до мадярського реґента."

Ваш кореспондент з пресового обовязку був на цій „маніфестації", що її влада дозволила, хоч такуж протиукраїнську демонстрацію голосного **„Пресового Комітету"** кілька днів

передтим заборонено. Правда, що підготова пресового матеріялу до „академії" була знаменита. Правда, що монархіст Щепковський промовляв хаотично і д. довго та що в резолюціях 79-ох (мінус преса) учасників проголошено чотирьом стінам великої політехенічної залі м. ін. таке: „Закарпатська Русь повинна негайно без дискусії і без плебісцитової комедії (?) припасти мадярам, бо цього вимагає імперативна державна рація Польщі й Мадярщини". Але правда також, що генеральна проба популярности п. д-ра Бобжинського, не зважаючи на працю його генерального секретаря **ред. Чарнецького,** скінчилася повним фіяском та проминула без відгомону. Така доля, здається, чекає також усі інші „протигайдамацькі" почини п. Бобжинського, що без шкоди для себе і нас може й далі марнувати папір на проти-українські пашквілі.

*

В середу 9. ц. м. радив на довірочних зборах у Варшаві відомий комітет пресового порозуміння від виленського **„Слова"** до **„Фаланги".** Радили над проектом ще одної спроби влаштувати (першу поліція заборонила) демонстрацію проти Карпатської України. Цікаве, що не всі учасники наради дали свою згоду на реалізацію того проекту. Це вказувалоб на те, що перший ентузіязм уже минув та що польські журналісти починають мабуть розуміти, що самим криком і мильними вістками нічого вдіяти не можна.

КТВ.

В четвер збирається парлямент і сенат.

На основі вчорашньої постанови ради міністрів прем. Сирови повідомив президію парляменту й сенату, що на основі 60. параграфу конституції уряд скликав на 17. ц. м. обі палати як національні збори.

ПРАВНИЧИЙ КОМІТЕТ ОПРАЦЮВАВ ПРОЄКТ НОВОЇ КОНСТИТУЦІЇ СОЮЗНОЇ ДЕРЖАВИ.

Комітет правників, що його покликали до життя на чесько-словацьких нарадах у справі зміни конституції, опрацював проект тимчасової конституції, що його мав уряд розглянути у вівторок на надзвичайному засіданні.

Деякі постанови цього законопроекту провізоричні, деякі дефінітивні. До цих останніх треба зарахувати постанови, які санкціонують чесько-словацьку умову у Жіліні з 8-го жовтня ц. р. Ця умова ціла ввійде до конституції.

З церковно православних справ.

Варшава, 15. листопада 1238.

ПРАВОСЛАВНА ВІЙСЬКОВА ЄПИСКОПСЬКА КАТЕДРА.

Довідуюся, що згідно з 16-им розділом нового статуту Православної Церкви у Польщі, якого головні постанови реферуємо та якому присвятимо окрему статтю на нашій „Правничій сторінці", створять небавком окрему православну єпископську **військову катедру.** Військовий єпископ буде постійним членом Синоду, а загал військового духовенства матиме **рішальний** вплив на церковні справи. Найповажнішим кандидатом на полевого правосл. єпископа є о. капелян Шретер, що його покищо іменували директором митроп. інтернату для студентів-богословів у Варшаві на місце о. архимандр. Васдекаса, відомого грецького професора.

ПОСТАНОВИ НОВОГО СТАТУТУ.

Новопринятий, хоча покищо не проголошений офіційно у Деннику Законів „Внутрішній Статут Правосл. Церкви у Польщі" має 18 розділів, що розпадаються на 86 статтей. Перший розділ має 3 статті та містить головні постанови про організацію Церкви щодо нероздільности її з іншими Правосл. Церквами, як також щодо автокефалії у польській державі.

Обширний другий розділ присвятили виключно ситуації правосл. митрополита. Тут удалося ще найщасливіше оборонити канонічні засади. Вибір митрополита має бути соборно-демократичний. Виборний митрополит має також вибраного заступника і має бути священно-архимандритом почаївської Лаври.

Третій розділ говорить про **Генеральний Собор** Правосл. Церкви у Польщі, четвертий — про собор єпископів. Пята стаття того розділу вичислює обовязки **Св. Синоду,** що відтепер буде не лише виконним органом єпископського собору, але буде також у половині складатися з вибраних членів.

Цілком новим явищем у житті Церкви буде — як заповідає статут — **Головна Контрольна Комісія** для ревізії фінансів та господарювання цілої Церкви. Склад комісії — вибиратимуть на демократичній основі.

Багато новин приносить восьмий розділ. Він створює нову установу **Єпархіяльну Управу,** зорганізовану теоретично на принципі соборности. Єпархіяльний єпископ виконує владу при допомові **консисторій, єпарх. зборів і ревізійних комісій.** Права єпарх. зборів великі: вони вибирають єпископа, членів консисторії, членів головної контрольної та ревізійної комісії. У склад членів консисторії входить одна світська людина. Членів консисторії вибирають на 5 років. Затверджує їх **єпископ у порозумінні з воєводою.** Секретаря консисторії іменує єпископ.

Розділ девятий говорить про духовний суд і має канонічні підстави. Суддями можуть бути виключно духовники.

Деканів вибиратиме духовенство округи на 5 років; у парохіях заведуть окремі **збори й парохіяльні ради.** Вони матимуть широкі права, але священики **задержать рішальний голос** і будуть **надалі іменовані єпископом. Дуже важній** справі — володіння маєтком — присвячено мало місця; сказано тільки, що ці справи полагоджуватимуть на підставі канонів та ...сучасної **практики.**

Усі пресові органи митрополії, як і поодиноких єпархій виходитимуть виключно **державною мовою.**

Цілість — як видно — дає враження кодифікації без закінчення, зате з багатьома акцентами нереальних у практиці іновацій. На такий статут можна було — здається — не зуживати аж 8-ох років праці.

ЛИСТОПАД — МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ!

КОРЗО-РІКОРЗО...

Довідуюся, що населення м. Савина холмського повіту вислало **до президента держави і міністра віроісповідань** прохання на дозвіл будови церкви у своєму містечку. Церква малаб обслуговувати 25 місцевостей з 12-ма тисячами православного населення.

До часу видачі дозволу на будову нової церкви (стару зруйнували літом ц. р.) вірні благають владу видати дозвіл на відкриття бодай дому молитви на місцевому приходстві.

Як бачимо, ніщо не зможе заломити справжньої народньої віри на Холмщині.

НА ДОМАГАННЯ АДМІНІСТРАЦІЙНОЇ ВЛАДИ...

Друге число **„Відомосьці Метрополії Православней",** офіційного правосл. органу, приносить у відділі: „Персональні зміни" отсі вістки:

„16. VIII. — 49. Парох Браслава о. прот. **Олексій Васілевський** перенесений у стан спочинку на домагання адміністраційної влади."

„6. X. — 4216. Парох у Воложині і декан о. прот. **Сергій Кубаєвський** звільнений з обох становищ на домагання адміністраційної влади."

„Накладом Правосл. Наук. Видавничого Інституту в Гродні (?!) появилась одноднівка з нагоди 20-их роковин незалежности Р. Польщі п. н. „Глос Православя". Є це орган православних поляків.

Фа—ський.

Голос з нової столиці.

Нині вспіло до нас вже перше число „Нової Свободи", видане в Хусті (ч. 114. з 8. XI.), якого передову статтю передруковуємо в „Ділі" без змін. **Ред.**

(Хуст, 8. 11.). Голос „Нової Свободи" лунає тепер з гір, з нової столиці Підкарпатської Держави з Хусту. В історії українського народу Хуст займав визначне місце. Хто проїздить попз Хуст, звертає увагу на чарівну красу його околиць, на мальовничі руїни старовинного замку, що про нього серед українських людей поширено стільки леґенд.

В боротьбі українського народу за визволення Хуст відіграв величезну ролю. З колишнього хустського замку йшли накази народові, як боронити рідну землю перед турками, татарами й мадярами. Дикі орди їх насідали на наші села. Ціла Мармарощина ще в попередніх століттях дивилася на Хуст, як на свій культурних і політичний осередок. З високої гори, з мурів замку вдивлялись очі його господарів на цілу надтисянську долину, стежили за водяним шляхом та міцною рукою держали владу над краєм.

Але найбільшу заслугу має Хуст перед українським народом тим, що саме в цім місті зійшлися в році 1919 народні представники й іменем українського народу проголосили, що Підкарпаття має бути прилучене до України. Цей факт занотувала наша історія, як прояв волі українського народу, який хоче жити спільно в одній державі та творити одну спільну Батьківщину.

Перенесення влади Карпатської Держави до Хусту творить новий етап нашої славної історії. Тут почнеться будова основ нашої української держави, звідси залунає голос свободи на ввесь світ і понесе вість про наше визволення.

Тепер місто перетвориться на великий европейський осередок і наш край буде мостом для сполуки великих держав із сусідами.

Границі нашої Підкарпатської Держави вже на завжди забезпечені. Почнеться пора творчої будівничої праці, яка піднесе наш край до рівня передових держав світу, і наш український нарід стане культурним та передовим народом.

Будьмо горді, що на наше покоління та на наш край припадає велике завдання класти основні цеглини під будову української державности!

З сучасних документів.

До нашої Редакції попав такий документ:

Biłgoraj 1 paźdz. 1938.

Odpis.

Starostwo Pow. Biłgorajskie, Nr. AWa. 6 (158) 938.

Poświadczenie.

P. Katarzyna Serkis, zamieszkały (a) w Osuchach gm. Łukowa, pow. Biłgoraj, urodzony (a) dnia 18. V. 1923 r. w. Chmielku pow. Biłgoraj, syn (córka) Stefana i Olgi oraz jego żona... urodz. dn.... w... tudzież jego (jej) (ich) dzieci:

1) ... urodz... w...
2) ... urodz... w...
3) ... urodz... w...

zadeklarował (a) w dniu 13. IX. 1938 r. swoje wystąpienie z gminy wyznaniowej prawosławnej i przejście na łono Kościoła rzym.-kat.

Poświadczenie to zapisano we właściwym rejestrze pod l. b. AWa. 6/158/938".

Za starostę:
E. Barcz
Wicestarosta.

Довідуємося, що до 1. листопада ц. р. одно білгорайське староство „зареєструвало" таких переходів з „ґміни визнаньовей православней" на „лоно Косьцьола ржим.-кат." понад 300.

Посвідки такого типу видають староства на Холмщині на готових (як видно з передруку) блянкетах...

Не лишайте без помочі стрільців УГА — тепер немічників, — що вже повних 20 літ зносять по геройськи тягар воєнного інвалідства.

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА, ЯКУ БАЧИМО НА ЦІЙ МАПІ, МАЄ 11.072. КВАДР. КІЛЬОМЕТРІВ ПРОСТОРУ І 543.748 МЕШКАНЦІВ (ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ З 1930 Р.). З ТОГО: УКРАЇНЦІВ 430.181, ЧЕХІВ І СЛОВАКІВ 16.714, НІМЦІВ 8.341, МАДЯРІВ 22.791, РУМУНІВ 11.889, ЖИДІВ 53.832.

З ПРИРОСТОМ ЗА ОСТАННІХ 8 ЛІТ КАРПАТСЬКА УКРАЇНА МАЄ НИНІ КОЛО 650.000 НАСЕЛЕННЯ, З ТОГО 530.000 УКРАЇНЦІВ.

СТОЛИЦЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ХУСТ МАЄ ЗГІДНО ЗІ СТАТИСТИКОЮ З 1930 РОКУ 17.833 МЕШКАНЦІВ.

З природи і життя.

Минуле та будуче людини на Землі.

Поява людини на Землі ще нині є окутана густим серпанком таємного-невідомого. Можна сказати, що дослідники життя на нашій планеті знають більше та докладніше про усякі несамовиті гади-потвори, що жили у прастар[...] часах на нашій Землі, ніж про перших людей, своїх власних предків.

Не знаємо докладно, від як давна істнує людина на Землі, одначе відомо, що в порівнянні з віком Землі, людина появилася розмірно недавно, як подають вчені 150.000—500.000 років тому. Хоча в порівнянні з віком Землі, який рахують на десятки міліонів літ, це дуже короткий час, то всеж мусимо зважити, що наші історичні відомости про людство сягають всього на 10.000 літ взад, коли то маємо найстаршу історичну дату про єгиптян (8 тис. літ перед Хр.).

Кістяки прадавніх людей.

Причиною такого малого знання про перших наших прапредків є те, що дотепер дослідники натрапили на дуже мале число людських кісток.

Дотепер найдавнішим представником людської раси вважають кістяк людини, відкритий проф. Дібоа в 1892 р. на острові Яві. Згаданий дослідник найшов на цім острові підчас наукової експедиції череп і лидкову кістку (тібія), з котрих анатомічної будови виходило, що вони не належали до сотворіння, що лазить по деревах, але до такого, що стояло і ходило на двох ногах. Дослідник означив час життя на 500.000 років тому. Він уважав людину, яку назвав „випростованою малполюдиною" (пітекантропус еректус, лат.) переходовою формою між орангутаном і людиною і тим „кільцем ланцюга", що лучить малпу з людиною.

Другим старовинним людським кістяком була знахідка коло Пекіну в Китаю в 1929 р. Людина, що жила більш-менш у тому самому часі, що попередня і ріжниться від першої лише більшим розвоєм мізку. Долішню щоку людини з того часу знайшли також в 1907 р. в Мауер коло Гайдельбергу в Німеччині.

До раси людей, що жила пізніше від повищих, належить череп людини, найдений в 1859 р. коло м. Неандерталь коло Діссельдорфу (Німеччина). Це останки людини, яка жила на 50.000 літ перед Христом. Врешті у цілім ряді місцевостей Европи (у Франції, Бельгії, Англії, на Моравах), дослідники найшли дотепер цілий ряд кістяків людей, що жили 35 тис. — 15 тис. років тому.

Людина в передісторичному часі.

Вже більше досліджена передісторична доба в житті людства. Дослідники черпали свої висновки з найдених кісток та знаряддя людини, найдених у шарах землі, що відповідають знаним геольогічним добам. Як з тих дослідів виходить, найдавніші люди мешкали на деревах і не знали жадного знаряддя ані зброї. Щойно пізніше людина навчилася послугуватися примітивною зброєю, якою були деревляні гиляки — киї, і деревляні списи. Потім появилося камінне знаряддя та зброя, що згодом уліпшувалося. У пізніших находках тої доби находимо вже шліфовані на гостро вістря камінних сокир, а самі сокири прикріплені ременями до топорища. Таксамо знали тоді вже камінні вістря до списів та стріл. Цю добу назвали вчені камінною добою. Її початок і кінець незнані, чи пак: вона ще подекуди і триває дальше, бо і нині деякі дикі племена що замешкують в центральній Австралії і ескімоси далекої Півночі користуються подібними камінними приладами. У кожному разі ця доба тривала дуже довго правдоподібно кількасот тисяч літ. Як подають деякі вчені, ця доба мала тревати від 600.000—100.000 літ пер. Хр.

Суспільне і духове життя пралюдей.

По камінній добі прийшла доба, коли наші предки навчилися користуватись металями, спершу бронзою, потім залізом. У тому часі люди були вже суспільно зорґанізовані і мали деяку культуру. З тої доби походять рисунки та горорізьби на стінах старовинних печер, в яких тодішні люди мешкали. Вони виконані незугарними тодішніми долотами та напущені примітивними барвниками.

Людина та звірі.

Зі зростом культури, з умінням виробу зброї та іншого знаряддя людина висунулася згодом на чоло усіх живих творів, що заселюють нашу планету. Великі звірі при всій своїй силі і великих розмірах мусіли поступнево уступати перед напором людини і втікати перед нею щораз далі вглиб лісів та пустинь. Вже в передісторичних часах слон та жирафа зникли з долини Нілю, а таксамо щезнув волохатий носоріг та мамут з долини Темзи, як про це свідчать цілі маси кісток мамута, найдені в околицях Льондону.

Ця боротьба за виключне місце на Землі триває і дальше. В ній перемагає не сила мязів, але сила розуму, тому мамути та інші великі звірі програли війну з людиною. Тепер лише маленькі сотворіння змагаються за місце на Землі. Головними суперниками за панування на Землі вважають біольоги тепер людину та комашню. Фактом є, що світ комах досі зовсім вільний від впливу людини. Тепер вже неможливо обчислити кількість комах на Землі. Їх так багато, що знищення кількох міліонів з них з якогонебудь ґатунку не грає ролі. Зоольоґія знає дотепер коло пів міліона комах, а кожного року відкривають їх щораз більше. Деякі природники-песимісти кажуть, що якщо так буде далі, то земля з часом не буде мати змоги помістити усіх нащадків людей та комах; вони кажуть, що коли б людина ослабла у тій боротьбі, тоді згине голодною смертю, бо ворожа комашня видре їй кожне зернятко збіжжя чи кожний овоч.

Одначе ця картина майбутньої боротьби між людським та комашиним світом безумовно за чорно нарисована, бож уже сучасна техніка дає собі раду з комахами і недопускає до їх надмірного розросту.

Батьки та близнята.

Одною із загадок природи є рівночасне народини більшого числа дітей у формі близнят, трьох, чотирьох чи і більше дітей.

Багато вчених лікарів та природників займалося цим цікавим питанням. Останньо американський лікар з університету в Ейль описав цікавий випадок, коли в одній родині шість разів по собі родилися близнята. Близнята бували часом одного полу, часом ріжного. Зі ступня подібности близнят вивели вчені внесок, що у згаданої матері близнята походили із заплідення двох яечок. При дослідах родинних відносин батька та матері показалося, що в родині матері ніколи не було випадку народин близнят, зате це було частою появою в родині батька.

Щодо причини повставання близнят, то одна наукова теорія каже, що близнята походять з рівночасного заплідення двох жіночих яечок в двох незалежних від себе міхурцях-ослонках; друга новіша теорія Данфорта каже, що мужеська насінна клітина може викликати розділ жіночого яечка на два, з яких кожне може бути запліднена окремо. В той спосіб можна би вияснити явище, коли близнята мають ідентичні прикмети одідичені від матері, а ріжні прикмети одідичені від двох осібних мужеських заплідних клітин батька.

Золото в 1937 р.

На підставі обчислень Ліги Націй виходить, що у 1937 році на світі видобули 1,100.000 кг. золота, себто на 70.000 кг. золота більше ніж у 1936 р. Продукція золота в 1937. р. є найвищою дотепер знаною річною продукцією.

На першому місці щодо кількости видобутого золота стоїть Полуднева Африка, яка дала одну третину всієї продукції. За нею СССР, далі Канада, за нею Злуч. Держави П. А. У процентах виглядає висота продукції золота в поодиноких краях ось так: Полуднева Африка 33,2 прц., СССР 16.8; Канада 11.5; Злуч. Д. П. А. 11,5; Австралія 3,9, Мексик 2,4, Японія 2,3, інші краї як Пол. Родезія в Африці, Філіпіни, Корея, Золоте Побережжя, Колюмбія дають пересічно 1.3—2.3 прц. продукції золота.

Замітне, що найбільше копалень золота находиться в посілостях англійської імперії, що має у своїх руках 54,2 прц. цієї продукції золота.

З таємниць нашого Сонця.

Астрономи повідомляють, що 18. січня ц. р. через центральний полуденник Сонця перейшла велитенська сонячна пляма, видна голим оком. Пляма покрила того дня коло 1/330 півкулі сонця і була одною з найбільших плям, які дотепер заобсервовано на сонці.

Поява цієї плями на Сонці викликала магнетичне розладдя на майже цілій Землі, м. ін. спричинила також появу величавої полярної зорі, видної у Польщі 25. січня 1938 р. В часі до 25. лютого та сонячна пляма значно зменшилася, займаючи тільки 1/3000 частину сонячної півкулі. Усеж вона впливала ще і тоді на Землю, чого вислідом була м. ін. друга поява полярної зорі, видної і на наших землях у дні 17. лютого.

Як довго живе блощиця?

При всьому великому замилуванню до чистоти, яку проявляють наші господині, всеж ним чимало клопоту спричинює мале домашнє звірятко, блощиця, якого доволі трудно позбутись з помешкання. Довготою життя того малого ворога людини зайнявся недавно англійський дослідник Медлендбі. Досліди виказали, що коли свіжороджену самицю-блощицю умістити у скляній рурці в температурі 30° Ц і у 25 прц. вогкости у повітрі без корму і в темноті, тоді блощиця живе в таких умовинах 134 (!) дні. Цілий час тваринка нерухома. Коли по тижневи голоду помістити блощицю на сильно освітленій поверхні, тоді вона дуже швидко втікає, а це так вичерпує її життєві засоби, що вона гине по кількох годинах.

Нащадки Ікаря.

Одною з найкращих леґенд старинного світу є леґенда про грецького будівничого Ікаря, що хотів втекти з неволі перелетівши понад морем при помочі штучних крил з воску, причіплених до рамен. Ця смілива проба скінчилася на жаль сумно, бо коли необережний Ікар підлетів за високо вгору, сонце розтопило його воскові крила і він упав у море та потонув.

Хоча та леґенда має таке сумне закінчення, всеж люди не покинули мрію, щоб літати на крилах порушуваних силою мяснів, наче птахи. Тих задумів не покинули люди навіть тепер, коли маємо такі вигідні літаки та повітреплави. Цікаве, що багато винахідників і далі змагає до того, щоб дати людині змогу літати самими крилами, без тяжкого апарату.

Ось так напр. Політехнічне Товариство у Франкфурті над Меном продовжило свій конкурс з нагородою 10.000 нім. марок для того, хто перелетить таким апаратом щонайменше 500 метрів. Подібну нагороду в сумі 100.000 лірів оголосило в Італії одно летунське товариство, вимагаючи до осягнення нагороди, щоб „крилата людина" перелетіла способом Ікаря 2 км. на висоті щонайменше 2 м. над землею і назад. Також в Англії та Франції відбуваються часті анкети про можливість такого лету. Головною темою тих анкет є питання чи новітні Ікарі мають послуговуватися крилами як птахи, чи якимсь повітряним колесом чи мотоциклем.

Також у Злучених Державах П. А. оголосили багато конкурсів на Ікарові лети, одначе всі ті конкурси не дали досі добрих вислідів, бо у вислідi були найвище далекі, кілька чи кільканацятьметрові підскоки, а не лет в повітрі.

З цього видно, що „крилата людина" є надальше тільки мрією, бо навіть при сучасній високій техніці годі зробити з людей птахів.

—o—

Українське жіноцтво Львова фундує престіл Матері Божої у храмі св. Юра.

Загальні збори Комітету Пань при Архикатедральній церкві св. Юра.

Дня 26. жовтня ц. р. відбулися в салі канцелярії Митрополичої Консисторії збори Комітету Пань при Архикатедральній Церкві св. Юра у Львові. У зборах взяло участь до 30 пань з головою п. Іванною Левицькою у проводі. Як гості були приявні парох о. прелат Леонтій Куницький з парохіяльним духовенством.

Парох привитав зібрані пані, складаючи подяку та признання за їх дотеперішню працю коло прикрашення архикатедрального храму. Ціль, яку визначили собі пані, а саме — придбати образ Пречистої Діви Марії кисти мистця Ол. Новаківського — дійсно величня. На жаль, смерть бл. п. мистця не дала здійснити тих плянів. Залишився нарисований вуглем шкіц образу Мадонни. Під цю пору йде обнова цілого архикатедрального храму, тому Комітет Пань повинен продовжати далі свою цінну й хосенну працю і хоч образу Ол. Новаківського вже не можна покласти, то іншим способом причинитися до великого діла, яким є обнова архикатедри.

З черги голова п. Іванна Левицька відкрила наради і попросила приявних вислухати касового звідомлення зі збірки на образ за час від 1. 1. 1935, яке склала касієрка п. Володимира Вічковська. Загальний оборот — 5.351.15 зол. На приходи склалися головно декларовані місячні складки-жертви пань, що дали 2.670.25 зол., жертви центральних установ та ін. Проф. Ол. Новаківському передано на видатки, звязані з малюванням образу, квоту 2.096.20 зол. Комітет має тепер готівки 2.315.77 зол.

По короткій дискусії на внесок п. Ракової вирішено віддати шкіц образу Мадонни до Національного Музею, а 4 копії того образу, які має Комітет, віддати до шпиталю ім. Митрополита Андрея Шептицького.

В дальшій дискусії над тим, що Комітет має зробити з зібраною готівкою, чи має розвязатися, чи продовжувати свою працю, забирали слово пп. Ракова, Вічковська, Ціпановська, Назарева, Ганущакова й інш. Загальні Збори вирішили не припиняти праці і дотепер зібрані гроші й дальші жертви призначити на уфундування престола Матери Божої в архикатедрі як жертву українського жіноцтва. Ця думка захопила приявних, які почали відразу складати деклярації і жертви.

Предсідниця подякувала за участь у зборах, просила дальшої підтримки у праці Комітету і на цьому Збори закінчилися.

*

ДО УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА!

Комітет Пань при Архикатедральнім Храмі св. Юра задумав три роки тому зробити гідну жертву престольній церкві св. Юра і складками українського жіноцтва Льва-городу уфундувати образ Пречистої Діви Марії кисти мистця проф. Ол. Новаківського. Почалася праця, напливали складки-жертви від жіноцтва і мистець нашкіцував уже вуглем свій образ.

Невіджалувана смерть мистця перервала той задум.

Вже не стане образ Мадонни проф. Ол. Новаківського в архикатедрі св. Юра, але його шкіц, рисований вуглем, стане у Національному Музею і буде свідоцтвом по всі часи, що українські пані вміли цінити мистецтво і заходитися коло мистецького вивінування архикатедри.

Але на тому не можна припиняти праці. Саме тепер іде обнова архикатедри св. Юра; зібране на зборах 26. жовтня ц. р. жіноцтво рішило продовжати дальше збіркову акцію і своїми жертвами уфундувати престіл Матері Божої. Нехай по всі часи той престіл буде доказом великої духової культури і релігійного культу українських жінок!

Парох розписав конкурс на внутрішнє уладження катедри, притягаючи до конкурсу українських мистців. Після 31. січня 1939 р. Консерваторська Комісія розгляне проєкти і найвідповідніший проєкт передасть до виконання. Праця і з цею заразі видатки почнеться вже у другій половині лютого, щоб у червні, в уладженій вже внутрі катедрі, гідно та якнайвеличавіше відсвяткувати ювилей хрещення Руси-України.

В почутті гідности нації та її жіноцтва кидаємо між жіноцтво гасло: Деклеруймо і складаймо щомісячно жертви на уфундування престола Матери Божої в архикатедрі св. Юра від українського жіноцтва Льва-города!

Львів, 26. жовтня 1938.

„Нова Свобода“ тимчасово заступає урядовий денник Карпатської України

Пресове бюро Карпатської України повідомляє: Заки появиться окремий урядовий вістник карпатоукраїнського уряду, всі урядові розпорядки й декрети будуть друкуватися в щоденнику „Нова Свобода“.

ВЖЕ 3.000 РОБІТНИКІВ ПРАЦЮЄ НАД БУДОВОЮ ШЛЯХІВ У КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Як довідуємося з радієвого комунікату пресового бюра уряду Карпатської України, над розбудовою шляхів та при інших публичних роботах працює там уже 3.000 робітників, зорґанізованих у табори праці.

Голяндські журналісти звидіили ці публичні роботи та висловили похвалу.

МІНІСТР БАЧИНСЬКИЙ ВЖЕ У ХУСТІ.

Мін. д-р Бачинський вернувся вже з Будапешту до Хусту. В Будапешті залишився ще д-р Михайло Бращайко як експерт-правник при демілітаційній комісії.

Мін. Бачинський уже працює у своєму міністерстві.

Арештування українців в Ужгороді.

Пресове бюро Карпатської України повідомляє: Будапештенське радіо розголосило, що в Ужгороді арештували українського терориста, який у костелі ширив пропаґанду проти мадярів. Це не є згідне з правдою. Ніякого такого терориста не було, зате мадяри арештували кількасот місцевих людей, які невдоволені мадярським режімом. В Ужгороді є заворушення, що врештою потвердило будапештенське радіо.

МУРИН ЗРОБИВ СВОЄ — МУРИН МОЖЕ ВІДІЙТИ...

Мадярська влада усунула зі становища посадника Ужгороду відомого мадярона Дудаша. Новим посадником став мадяр Вожалій Аладар, його заступником — мадярон Демко.

Пробудження національної свідомости серед українського населення

ПІД МАДЯРСЬКИМ ПАНУВАННЯМ.

Пресове бюро Карпатської України подає, що з Мадярщини приходить чимало утікачів. Є це майже самі греко-католики з околиці Гайдудорога. Вони оповідають, що в Мадярщині між греко-католиками українцями пробудився сильний відродженецький дух. Греко-католики домагаються, щоб усунути мадярську мову з греко-католицьких богослужень.

Що писало „Діло“ 50 років тому.

Субота, 17 листопада 1888.

НАЦІОНАЛЬНА ПРОГРАМА УКРАЇНЦІВ І АВСТРІЙСЬКА КОНСТИТУЦІЯ.

Польська преса зробила українській делеґації, що ходила витати новоіменованого намісника гр. Баденія, закид за заяву, що українці стоять на становищі програми з 1848 року. Польська преса підреслила, що така заява вразила намісника і тому він сказав, що у відношенні до всіх громадян він стоятиме на становищі конституції 1867-го року.

У звязку з цим „Діло“ писало: „П. намісник, не вирозумівши значіння слів промови про національну програму русинів з 1848 року, правда, протиставив тому конституцію з 1867-го року — але-ж ми питаємо: в чому національно-руська програма з року 1848-го може суперечити конституції з 1867-го? Чейже не від 1867-го року почали витворюватись національні програми австрійських народів і в Австрії нема ні одного народу, якого національна програма почалася б якраз з 1867-им роком. Чи може національна програма поляків або чехів датується від того року?“

ДУХ НАРОДНЬОЇ МОВИ ПЕРЕМАГАЄ...

В кореспонденції з Москви „Діло“ подає: „Тутешня „Газета Гатцука“ вмістила посмертну згадку про Якова Головацького, в якій між іншим пише:

„Той невтомний борець у справі славянського взагалі і зокрема руського відродження в Галичині мав великий вплив на відродження червоно-русинів... але як більша частина ідеалістів, занадто дався пірвати ідеї духового злиття червоно-руського народу з Росією і під впливом тієї ідеї не бачив, що заперечування історичних прав і насилування їх витворює дивогляди. Так Головацький прекрасно знав свою питому народню мову, але в літературі намагався ввести великоруську літературну мову. Вислідом тих заходів звилася в Галичині та дивоглядна мова, якою визначалося „Слово“ і досі визначається „Червоная Русь“. Сам Головацький знав великоруську літературну мову досить добре, але його ученики й наслідники так „ісковеркали“ ту мову, що вже гірше годі. Дух народньої мови перемагає штучно накинене язичіє, насилує його і псує аж до смішности, що хвилина потикається і заливає його чужими словами й висловами. Нові покоління замітили цю похибку і висувають на перший плян народню місцеву мову. Це, очевидно, дасть свободу мові і додасть сили національному духові“.

Мадяри на окупованих землях.

Словацька преса подає низку вісток про гострий курс мадярів в окупованих на основі віденського арбітражу областях. З Житного Острова, найурожайнішої окупованої частини, втекло до Братислави поверх 2000 словаків і кільканацять жидівських родин, що не могли перенести того, що там діється. Словацькі діячі та вчителі, що лишилися на місцях, конфіновані або арештовані; багато свідомих селян і студентів вивезено до мадярських концентраційних таборів. Денник „Словак“ помістив у числі з 15. ц. м. апель до реґента Мадярщини Гортія, як шефа держави й армії, щоб спинив терор супроти словацького населення, яке проти власної волі дісталося під Мадярщину. Є чутки, що уряд Словаччини хоче звернутися також до німецького уряду з проханням уговкати військовий мадярський режім. Що це не переливки, видно хочби з того, що про переслідування словаків мадярами згадує навіть варшавська польська преса, напр. „Гонец Варшавскі“ з 16. ц. м.

Ще гірше положення — як подає словацька преса — на занятій Мадярщиною території Карпатської України. Мадяри взяли курс твердої руки. Хто завчасу разом з Фенциком не відкрив свого „щиро мадярського серця“, той стоїть на списі підозрілих. Військова жандармерія переводить безустанку труси й арешти; чимало з тих „русских“, що дали себе були взяти на пропаґандивні обіцянки місцевих мадярів, які запевняли про гуманність і толеранцію „нової Мадярщини“, нині тужать за поворотом до Карпатської України. І народні і середні школи з немадярською мовою навчання замкнені або перемінені на мадярські. Безробітних вербують до диверзійних загонів. У найдурнішому положенні опинилися чужодержавні жиди в Ужгороді, Мукачеві та Берегові, бо мадярська військова влада не дає їм дозволу на постійний побут і гостро карає за спроби занятись торговлею чи ремеслом та не хоче навіть чути про дозвіл на вїзд до корінної Мадярщини.

УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ З МАДЯРСЬКОЇ АРМІЇ ПЕРЕХОДЯТЬ ЗІ ЗБРОЄЮ В РУКАХ ДО КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

До Карпатської України втікають з Мукачівщини у повному озброєнні українці — вояки мадярської армії.

Голодові заворушення в Мукачеві.

100 убитих.

Мадярська влада — як подає пресове бюро Карпатської України — не всилі забезпечити прохарчування населення новоприлучених земель; у Мукачеві вибух голод. Виголодніла юрба грабує крамниці, але находить там порожні полиці й мішки.

Мадярська влада надаремне намагається втримати виголоджене населення в порядку і наказує зброєю розганяти юрбу. При цьому вбито коло 100 осіб, а куди більше, як 100, важко ранено. Влада намагається вдержати лад при підтримці війська.

Ціни на харчі пішли в Мукачеві неймовірно вгору. Напр. літра молока підскочила з 1.20 на 4 корони. Також нема в Ужгороді топлива. Метер дров, який давніше коштував 50 корон, годі дістати за 100 корон.

—o—

Всі урядовці з евакуованих теренів мають зголоситися до уряду Карпатської України.

Премієр Карпатської України о. д-р А. Волошин видав доручення, щоб усі урядовці, які покинули відразу евакуовані території, ті, які щойно згодом рішилися їх покинути, повинні подати свою точну адресу, щоб уряд міг їх своєчасно покликати до праці.

Начальник міністерства освіти видав таке саме доручення, скермоване до вчителів з окупованих територій. Усі учителі дістануть нові місця призначення.

—o—

Батя вибудує фабрику черевиків у Карпатській Україні.

Відомий чеський міліонер і фабрикант Ян Батя заявив представникові праського щоденника „Право Ліду", що він вибудує велику фабрику черевиків у Карп. Україні. Таку саму фабрику вибудує Батя теж у східній Словаччині.

Пресове Бюро Карпатської України про статтю „Діла".

У вчорашніх радіових вістках Пресове Бюро Карпатської України зреферувало широку статтю з недільного числа „Діла" (з 13. ц. м.) під наголовком „Карпатська Україна — самовистачальна". Референт підкреслив, що „Діло" правильно зясувало мадярські домагання, яким ішло не про меншини, лиш про великі природні багатства Карпатської України.

Італійська преса про Карпатську Україну.

Як подає польська преса, італійський часопис „Месаджеро" пише, що „карпаторуський" нарід почне небавом правдиву домашню війну, щоби висвободитися зпід „чеського ярма" (?) та що ця війна почнеться ще перед початком зими". „Пополо ді Рома" висловлює думку, що Карпатська Україна може небавом стати тереном домашньої війни, яка змусилаб Мадярщину зайняти енергійне становище.

—o—

З польської преси.

„О РЕВОЛЬВОАР"!

„Слово Народове" з 16. ц. м. (ч. 327) приносить лист невідомих українців до „Братньої Помоци" студентів львівської політехніки у звязку з відомими україножерними резолюціями, ухваленими підчас недавнього студентського віча у Львові. „Слово Народове" дає до цього листа ще і свої пояснення. Зміст листу та коментарі „Слова" дослівно цитуємо:

„Братня Помоц" студентів львівської політехніки дістала від анонімових „українців" лист, який у цілості наводимо. Підкреслюємо, що резолюції, що про них у листі мова, у „Слові Народовім" були сконфісковані, одначе вони появилися в „Гоньцу Варшавскім", відки їх передрукувала українська (в оригіналі: „руска") преса у Львові. З тієї преси довідалися теж про резолюції автори листа.

„Хлопці!

Рідко коли ми так сміялися, як тоді, коли читали Ваші „резолюції" в „Гоньцу Варшавскім". Є така стара українська приповідка про поляків:

Бодай її тую Русь
трясця закоцюбить,
і бю її, і товчу її —
і ще мене не любить!

Так і ви. Невже ви гадаєте, що коли зникнуть написи з українських установ, як наша молодь буде вчитися тільки по польськи і т. і., то ми перестанемо істнувати? Чи ви перестали істнувати, як царська жандармерія робила з вами те саме, що нині робите з нами (признаємо, що дещо, на кільна відсотків делікатніше, але це зрозуміле, бо там усеж таки була Азія, а ви маєте претенсію на Европу). Гітлер міг викинути 100.000 жидів, але ви не можете викинути 7 міліонів людей, бо хто тоді буде працювати в панів Потоцьких і Радивилів? І не забувайте, що писав колись Дашинський: Що ціла польська культура в Галичині повстала за гроші українського податника! Треба погодитися з тим, що ми також хочемо істнувати і не хочемо дати зробити зі себе ані паприкованого гуляшу, ані далі будувати собі чужу культуру в Галичині. Комедія фініта!

Нам трохи соромно за вас, бо ви всеж маєте конституцію, за яку юрба ваших великих людей боролась, але ту конституцію вважаєте обрізком паперу, добрим до закордонної пропаганди, а не вдома, де мають істнувати готентотські закони.

Уважайте, що не можна зліквідувати ані винародовити того, хто того не хоче. Ми не хочемо! Мудріші на вашому місці витягнулиб із того консеквенції, але всі ви мудрі, як тверезі.

Ви занадто великі песимісти і занадто вам терпне зі страху шкіра, щоб думати хоч трохи льогічними категоріями здорового глузду. Ми — оптимісти.

О ревоар (або по вашому — о револьвоар!).

Кілька розсміяних читачів вашої резолюції".

Стільки лист. Виявляється, що „українці" покищо сміються з резолюцій польської молоді та певно почуваються в польській державі. Очевидно, з їх боку непорозуміння щодо аргументації скермованої до поляків. Польська молодь уже витягнула льогічні висновки зі ситуації, але не ті, що про них думають „українці". Польська молодь думає теж, що саме вона по польському боці кермується наказами політичного розуму. Зате недостає того розуму саме по „українському" боці. Цілі „українські" визвольні змагання в роках 1917—23 — **це одна комедія помилок, з яких щиро сміється кожний посторонній обсерватор, чуттево незаінтересований!** Сьогодні деякі режисери хочуть знову ввести комедію на світову сцену. З наведеного листу та з багатьох інших познак виходить, що її відіграють, як і перед двацяти роками. Знову скамяніла ненависть до Польщі, якої наслідки почуе ціла „українська" проблема. Заплатили ваші попередники, панове, за те перед двацяти роками, заплатите й ви. А ми будемо відчувати вдоволя (сатисфакцію) подібну до тієї, яку собі хвалить так ваш волюнтарист Донцов у відомім вам вислові про „розкіш"... О револьвоар, панове, о револьвоар.

Від Редакції:

Ми передали навмисне повний текст замітки „Сл. Народового", щоб наші читачі могли наглядно переконатися, що гумор і дотеп українських студентів таки кращий від дотепу членів Редакції того ендецького щоденника. Не личить чейже наслідувати школяра з народніх шкіл, який почувши від свого товариша „ти дурний" — відповідає: „ти сам". Така діялектика направду дуже примітивна. Щодо того, хто вже виграв і хто виграє, то це вже ділянка історіософії, в яку краще не вдаватися.

НОВА РАДІОВИСИЛЬНЯ У ПРЯШЕВІ.

Після переходу Кошиць у мадярські руки чехо-словацька влада будує нову радіовисильню у Пряшеві. Матеріяли до тої радіовисильні доставляє фірма Філіпс, яка побудувала й короткохвильну стацію у своїй фабриці в Празі. Над монтуванням нової радіовисильні в Пряшеві працювали вдень і вночі та закінчили її до 11. ц. м. Нова пряшівська радіовисильня має сили 1.5 кв.

Як відомо, короткохвильну стацію змонтували теж у Хусті, де також будують нову радіовисильню.

Страйк і маніфестації польських студентів у Львові.

У вівторок 15. ц. м. вполудне відбулося в політехніці віче польських студентів, на яке прибули ректори львівських високих шкіл і делегації польської молоді з транспарентами. На транспарентах були написи: „Домагаємося спільного кордону з Мадярщиною!“.

Підчас віча промовці вигукували проти Карпатської України і промовляли за польсько-мадярським кордоном. По вічу польські студенти пішли під мадярський консулят на Марійській площі і вручили консулеві резолюції на письмі. В середу 16. ц. м. польські студенти високих шкіл проголосили одноденний страйк, домагаючись звільнення арештованих польських студентів у звязку з протиукраїнськими подіями у Львові.

Зміна мадярського уряду

ДИМІСІЯ КАБІНЕТУ.

У середу, по нараді з деякими членами уряду та іншими визначними особами мадярського політичного світу, був премієр Імреді на довшій авдієнції у регента Гортія. Підчас цієї авдієнції прем. Імреді зложив регентові Гортієві димісію кабінету та дістав місію утворити новий уряд.

ПРИЧИНИ ДИМІСІЇ.

Те, що кабінет Імредія подався до димісії, сталося згідно з принятим у мадярськім політичнім світі звичаєм. З хвилиною, коли прилучили вже до Мадярщини нові території, уряд Імредія закінчив велику політичну акцію; це саме зобовязувало шефа уряду поставити знов питання довіря.

СКЛАД НОВОГО УРЯДУ.

Прем. Імреді утворив новий уряд в ось якому складі:

Премієр — Беля Імреді, мін. загр. справ — Кольоман Канія, мін. внутрішніх справ Фр. Керестеш, мін. фінансів — Л. Ремейні Шелер, мін. рільництва — Михайло Телекі — досі держ. підсекретар цього міністерства; мін. справедливости — Ан. Тасналі Наді, який дальше буде головою урядової партії. Міністр освіти — П. Телекі, мін. національної оборони — ген. К. Борта, мін. торговлі Ап. Кундер, який буде тимчасом також міністром промислу. Міністр без теки — Андор Ярош, колишній голова зединених мадярських партій у Чехословаччині.

Виходить, що зміни у мадярськім уряді невеликі: на становищі міністра рільництва, справедливости, нац. оборони та промислу.

НАПРЯМНІ ПРИ ТВОРЕННІ НОВОГО УРЯДУ.

Регент Горті припоручив премієрові Імреді утворити новий уряд. Це значить, що регент одобрює працю нового уряду над здійсненням заповіджених соціяльних реформ та над розвязкою питань, звязаних з новими територіяльними здобутками. На думку будапештенських політичних кол, прем. Імреді при творенні нового уряду усунув кількох міністрів тому, що між ними зазначилася деяка різниця поглядів щодо метод, якими прем. Імреді хоче приспішити здійснення найважніших реформ.

У найближчих днях слідча комісія ствердить, хто винен у програній Чехословаччини.

Перед двома тижнями сенатор чеської Партії Національного Обєднання Матоушек, зложив на руки предсідника постійного парляментарного комітету внесок, щоб утворили спеціяльну слідчу комісію, яка устійнила би причини та евентуальну вину поодиноких державних мужів, яка допровадила чехословацьку республику до недавньої катастрофи.

На обоснування свого внеску висунув Матоушек багато конкретних та ревеляційних закидів проти б. през. Бенеша. Він зажадав також вияснення, в який спосіб від березня ц. р. до хвилини підписання мінхенського порозуміння чехословацький уряд та парлямент діставав звіти про становище великодержав та який був зміст звітів чехословацьких послів з Парижа, Льондону та Риму. У найближчих днях, правдоподібно у перших днях найближчого тижня, утворять у цій справі слідчу комісію, як лиш парлямент залагодить найпильніші конституційні справи.

КАТАСТРОФУ МОЖНА БУЛО ПЕРЕДБАЧИТИ ТА УСУНУТИ.

Чехословацький посол у Парижі мін. Осуський дав інтервю кореспондентові щоденника „Словенскі Глас“. Мін. Осуський зазначив між іншим, що він вповні погоджується з домаганням опінії, щоб негайно вияснити, чи і на кім лежить вина за державну катастрофу, яку можна було передбачити й усунути.

Деякі особи — говорив дальше Осуський, з виразною анімозією до к. през. Бенеша, — хоч розуміли дуже добре міжнародне положення, вперто стояли при своїх засадах і концепціях.

Мін. Хвальковський, який у вересні ц. р. був послом у Римі, зазначив у своїм інтервю для преси, що він віддавна радив чехословацькому урядові вести політику порозуміння зі сусідніми державами та повідомлював уряд про становище Італії у судетській справі.

ЦЕНЗУРА В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ СКАСОВАНА.

У вівторок скасували у Чехословаччині цензуру листів та закордонних пересилок; контроля обовязувала від 23. вересня ц. р.

МІНІСТР ХВАЛЬКОВСЬКИЙ ІДЕ ДО БЕРЛІНА.

У берлінських політичних колах очікують приїзду мін. Хвальковського.

—о—

Париський „Тан“ про полк. Мельника.

Як подає „Слово Народове“, париський „Тан“ містить телеграму з Хусту п. н. „Українська справа“, в якій повідомляє, що ОУН назначить полк. Мельника, шефа штабу армії Петлюри, наслідником замордованого в червні ц. р. Коновальця.

Полк. Мельник перебував до вересня у Львові як адміністратор дібр митрополита Шептицького. Останніми часами покинув нагло Польщу і поїхав у подорож по столицях держав Середущої Европи, щоб навязати контакт з українськими еміґрантськими осередками.

Нині входить у життя англійсько-італійське порозуміння.

У середу 16-го ц. м. входить у життя англійсько-італійське порозуміння з квітня ц. р., про яке ми вже нераз писали.

Слід пригадати умовини цього порозуміння, які тепер обовязуватимуть обі держави:

1) потвердження декларації з 2-го січня 1937 р. у справі Середземного Моря та нот, якими обмінялись оба уряди у справі „статус кво“ на Середземному Морі та в Еспанії;

2) порозуміння, яке передбачує виміну військових інформацій;

3) порозуміння, яке торкається деяких смуг на т. зв. Середущім Сході, на Червонім Морі та в арабських краях;

4) декларація про припинення неприязної пропаганди;

5) декларація у справі озера Тана (Італія зобовязалася не замкнути його вод, які спливають до Синього Нілю);

6) декларація у справі військової служби тубильців у східній Африці;

7) декларація у справі релігійної свободи та прав британських товариств у Східній Африці;

8) декларація, яка торкається свободи транзиту через Суеський Канал.

НОВИНКИ.

— Конфіската „Діла“. Вчорашнє (254) число „Діла“ підпало конфіскаті за більшу частину статейки „Гамбургер Фремденблят-у“ про „новий період польської політики“ і за два уступи у статті п. н. „Зачинаймо працю від основ!“

— Космео — Львів, Миколая 7, фахово порадить Вам Пані, як раціонально плекати вроду

— З якнайкращих шкірок футро — поручає і виконує у нас тільки Юліян Глушевський — рік оснув. 1928 — Львів, пл. Капітульна 3. І. пов., телефон 254-46. 1430 —2

— Асистент Загального Шпиталю у Львові д-р Левицька Наталія, ординує в хор. дитячих і внутрішніх, Стечковського 6 (Филипівка, бічна Торосевича). 2347 —3

— Українські авдиції із закордонних радієвих стацій слухайте тільки на радіоприймачах ф-ми „Е-комп“, Львів, вул. Сикстуська ч. 29 тел. 203-30.

— По приїзді до Львова огляньте найкращі новости на осінній і зимовий сезон в кооп. „Базар“, Львів, Руська 3. 2254

— Як заступити мясо морською рибою? Добрі й дешеві страви з дорша та свіжих оселедців покаже п. Гаврих-Костецька в четвер 17. ц. м. у клюбі „Нової Хати“. Адреса: Ринок ч. 39. Початок год. 6. 2319

— Кружок Рідної Школи ім. Ганни Барвінок організує „Курс першої помочі в наглих випадках та протигазової оборони“ під проводом „Українського Гігієнічного Товариства“. Зголошення приймається в канцелярії Кружка при вул. Мохнацького 12, І. поверх. Точну програму та речинець початку подамо до відома в найближчих днях. Оплата за курс 6 зол. 2317

— Подаємо до відома, що переведена збірка під церквами дня 9. жовтня ц. р., на Реміснично-Промислову Бурсу у Львові, принесла 346.59 зол. Жертводавцям і збірщикам складаємо щиру подяку. — Рада Товариства.

— Нищать або замазують смолою українські вивіски. Хто йде вулицями Львова, може переконатися, що багато вивісок українських адвокатів, лікарів, інжинірів і т. д. в українській мові понищені або замазані смолою. Вивіски в польській мові пошкодованих українських адвокатів, лікарів та інжинірів залишилися ненарушені. З пушками зі смолою і квачами в руках, молотками та іншим потрібним „технічним“ приладдям ходять молоді люди по містi та сподіються ось-так відукраїнізувати Львів.

— Напади на українські установи в Раві Руській. Дня 11. листопада ц. р. підчас державного свята повибивали „стшельци“ в Раві Руській шиби в українських установах і приватних крамницях та спричинили багато шкоди. Імена і прізвища деяких напасників відомі. Зокрема вибили шиби в маґазині і крамниці ПСК, а у крамниці взуття Петра Кочута знищили не лиш дорогу виставову шибу, але також кільканацять пар взуття. З приводу цих подій та масових арештувань на терені равського повіту і в інших справах інтервеніював пос. д-р Роман Перфецький у повітового старости в Раві Руській.

Театри.

Великий Театр.
Четвер 17. XI. год. 7.30 веч. „Заклята королева“.
Пятниця 18. XI. год. 7.30 веч. „Заклята королева“.

Український Театр ім. І. Котляревського.
ЖОВКВА:
17. XI. Маруся Богуславка.
18. XI. Орфей у пеклі.

Український Театр Стадника (сеніора).
ЯНІВ (коло Теребовлі):
17. XI. Чорноморці.
18. XI. Нітуш.

КІНА.

АПОЛЬО: „Пригоди Тома Соєра“ (за Марком Твеном).
АТЛЯНТИК: „Буль“, екзотична фільма.
БАЛТИК: „Королівський свічник“ (з Лілею Райнер).
ВАНДА: „Чарівниця з Салем“, „Від Іллінгас“.
ГРАЖИНА: „Парижанка“ з Даніелею Дарьє.
ЕВРОПА: „Вязниця без крат“.
ЕМПІР: „Царівна Самиша“ Вальта Діснея.
КАСИНО: „Алярм на морі“.
КОПЕРНИК: „Остання бригада“.
МАРУСЕНЬКА: „Професор Вільчур“.
МЕТРО: „Роберт і Бертран“.
МІРАЖ: „Порт Артур“ із Даніелею Дарьє. Ад. Вольбрюком.
ПАКС: „Для тебе, Марія...“ (Беньяміно Джілі).
ПАЛЯС: „Границя“.
МУЗА: „Розалія“.
РАЙ: „Верес“.
РІЯЛЬТО: „Я помилилося“.
РОКСІ: „Олімпіяда“
СВИТ: „Серце і шпада“, „Дочка генерала Панкратова“.
СТИЛЕВЕ: „Марко Поло“ і ревія з Фаліщевським.
ТОН: „Смертельні вороги“ (Кен Мейнард), „Шікаго“.
УТІХА: „Відділ смілавих“.
ХИМЕРА: „Ля Габанера“ (Зара Леандер).

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(ул. Марійська)
Італія: Верона, Мантуя, Озеро Гарда.

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВІД“:
(вул. Коперника ч. 11 дім ф-и Кайи і Син)
„Єгипет: Каїро, Олександрія, Мар-Саба, Теби“.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 17. листопада 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Популярна музика з пл., 8.50 Ранішні вістки, 11.00 У темпі музики — муз. порадник для вселюдн., 11.25 Марші та вальси, пл., 11.57 Сигнал часу, 12.00 Полуднева авдиція, 14.00 Концерт бандолі, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Хліборобська біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Світ у кольорах, гутірка для молоді, 15.15 Клавесин та рала, 15.30 Музика у вик. сальон. орх., 16.00 Пополудневий денник, 16.05 Господ. вістки, 16.20 Проблема сарінків і вольовидні справи, гутірка для ліцеальної молоді, 16.40 Історичні сліди, словомуз. авд., орх., сопран, тенор, хор, 17.20 „Наші справи“, гутірка, 17.35 Форт. твори, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Для села: Які висліди мали ми при стосуванні гнойовиці, Популярна музика з пл., 18.30 Про музичні титули, 19.00 Розривковий концерт: орх., два фортепіяни, вокальний квартет Вагена, 20.35 Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Дорібок велемистців, 21.10 Театр Уяви: „Іспанські поля“ Сальвадора де Мадаріяга, 22.00 Спортові вістки, 22.05 Шуманові та Брамсові пісні у вик. В. Свенцицької, сопран, у супр. форт., 22.25 Відчит про музику, 22.35 Літературний кабарет: „Гумор під кулями“ (часи оборони Львова), 23.00 Ост. вістки, 23.05—23.55 Концерт: спів, скрипка, форт., вступне слово у фр. мові (надає Варшава І Рашин).

Пятниця, 18. листопада 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Година господині: Зимування у сільській хаті, ради, вістки, легка музика з пл., 11.00 Для шкіл: „Катеринка“ Бол. Пруса, авд. для старших дітей, 11.25 Твори Россіні та Моцарта, пл., 11.57 Сигнал часу, 12.00 Полуднева авдиція, 14.00 Інформаційна газета в українській мові, **14.10 Українська музика з плит (хор ім. Лисенка, Крушельницька, Хор Кошиць)**, 14.30 Фрагмент із книжки Св. Василевського „Дуже прияне місто“, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Історичні загадка, авд. для молоді, 15.25 Спортовий порадник, 15.35 Музика у вик. орх., 16.00 Пополудневий денник, 16.05 Господарські вістки, 16.25 Гутірка з хорами, 16.35 Пісні у вик. Сергія Бенонія, 16.50 Чи можна любити чужу дитину як свою, 17.00 Грігові твори у вик. смичк. орх., 17.45 Біжучі вістки з міста та провінції, 17.50 Хроніки спів. і муз. т-в: Вступне слово, орх. твори, пісні у вик. муж. хору, 18.30 Театр Уяви: „Вдуване“, 19.10 В сумерку, концерт сальон. орх., форт., 20.35 Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Хор, 21.15 Симф. концерт, орх., скрипка, 22.30 Знання та книжка: Збірний твір учених, 22.45 Музика з пл., 22.55 Інформаційна авд., 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Віденські оперткові композитори, з пл. (надає Варшава II).

Субота, 19. листопада 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Розривкова музика, з пл., 11.00 Для шкіл: Співаймо пісеньки, 11.25 Пісні без слів, пл., 11.57 Сигнал часу, 12.00 Полуднева авдиція, 14.00 Музика у вик. орх., 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 „Томцьо Палюх на дні моря“ авд. для дітей, 15.30 Музика у вик. орх., 16.00 Пополудневий денник, 16.05 Господарські вістки, 16.25 Літер. хроніка, 16.35 Спів. рецитал Вол. Ладиса (тенор) у супр. форт., 17.15 Устрій державних тканок, 17.25 „Виліз коток на пліт“, муз.-літ. авд., 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Спортова гутірка, 18.15 Гутірка зі слухачами, 18.30 Гутірка, Польська преса у закордоні, авд. для молоді, 19.15 Розр. концерт: орх., П. Кружевський бас, форт., 20.35 Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Танц. музика, 21.50 Концерт у вик. орх., форт., скрипка, 22.55 Інформ. авдиція, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Танц. музика у вик. орх. (надає Варшава І Рашин).

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Четвер, 17. листопада 1938.

БЕРЛІН 15.00 Концерт віденського Моцартівського хору, 17.00 Шакона д-моль Баха-Бузоні на форт., 18.00 19.00 Кличні мельодії, 21.00 Твори Ліста і Чайковського, БІЛГОРОД 20.00, 21.50 Нар. пісні, 20.30, 21.00 Скрипка, БРЕСЛЯВ 20.20, 21.00, 22.00 „Дер Вафеншмід“ оп. Льорцінга, ВЕЖА АЙФЛЯ 21.30, 22.00, 23.00 Вечір оперетов Офенбаха: „Подружжя під ліхтарнею“, „М. Куфлері раєтера шеє ліі“, ВІДЕНЬ 15.30 Андерсенова казка, 16.00 Кава по-віденськи, розр. концерт, 18.30, 19.00 Нар. мельодії, 20.10 Веселий муз. вечір, 21.00 Симфонія ч. 2. ес дур Ф. Шмідта, КОПЕНГАГЕН 20.10, 21.00 Симф. концерт, 22.40 Пісні, МІЛЯНО 21.00, 22.00 „Граф Люксембург“ оп. Легара, РАДІО ПАРІ 18.05 Театр Уяви, 19.15 Фр. сонати, 20.00 Середньовіччя, орх. концерт, 21.15 Пісні, 21.30, 22.00, 23.00, 24.00 Опера, РИМ 18.25 Весела авд., 21.00, 22.00 Симф. концерт, РИГА 19.15, 20.15 Концерт у 20-ліття незалежности Естонії, хор, сол., СОФІЯ 17.30 Військ. орх., 19.30 Популярна муз., 20.00 Дуті інструменти, ШТРАСБУРГ 22.10 „Новий кольонія“, оп. Шуберта-Берте (фрагм.).

Пятниця, 18. листопада 1938.

БЕРЛІН 10.00 Для дітей, 15.00 Неапольтанські образки, 17.00 Тріо, 18.00 Увертюри і танці, 20.10 21.00 „Дерфльонгер“ муз. комедія Вальтера Колло, БЕРОМЮНСТЕР 20.00 21.00 22.00 „Масковий баль“ оп. Верді, ВІДЕНЬ 16.00 Орх. концерт, 18.00 Молодь грає і співає, 18.45 Австрійські пісні, 20.10 21.00 Симф. концерт, 22.30 „Тридцятьтри варіяції с-дур на тему Діабеллі“, Бетовена, ДРОЙТВІЧ 20.00 Симфонія, ЛІЛЬ 21.30 22.00 23.00 „Льоенгрін“ оп. Вагнера, ЛИПСЬКО 20.10 21.00 Шубертівський концерт, МІЛЯНО 17.15 Танц. музика, 11.30 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 Симф. концерт, РАДІО ПАРІ 18.05 Камер. музика, 19.15 21.15 Пісні, 20.00 Орх. концерт, 21.30 22.00 Програма, опісля театр уяви: „Чорний Наполеон“ драма П. Оріґота, РИМ 17.15 Танц. музика, 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 „Гарна вереснева неділя“ ком. Бетіп, опісля танц. музика, РАДІО РОМАНІЯ 19.30 20.00 21.00 22.00 „Вільний стрілець“ оп. Вебера, СОФІЯ 17.30 Легка музика, 18.00 Популярна музика, 19.00 20.00 21.00 „Норма“ оп. Белліні, СТОКГОЛЬМ 15.40 Пісні, 17.05 Нар. музика, 18.00 Популярний концерт, 19.50 20.00 Хор, нар. пісні, 20.55 Концерт на скр. і орх. д-дур Брамса.

Субота, 19. листопада 1938.

БЕРЛІН 15.30 Концерт молоді, 18.00 Муз. дрібнички, 19.45 Веч. гомін, 20.10 21.00 Давні улюблені мельодії, БІЛГОРОД 20.00 Нар. пісні, ВІДЕНЬ 12.00 19.15 Концерт симф. орх., 14.10 15.10 Розр. музика, 15.30 Діти грають, 18.15 Розр. музика, 19.00 Пісні, 20.10 21.00 Веселий вечір, 22.30 „Завтра весілля“ розр. концерт, ВЕЖА АЙФЛЯ 20.00 Форт., 21.30 22.00 23.00 24.00 Опера, ГІЛЬВЕРЗУМ І 19.55 20.00 21.00 22.00 23.00 „Фігарове весілля“ оп. Моцарта, ЛІЛЬ 20.00 „Іи зі де вертуш“ ком. оп. Пієрне, 21.00 Камер. музика, МІЛЯНО 17.15 Камер. музика, 19.30 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Тангайзер“ оп. Вагнера, РАДІО ПАРІ 18.15 21.15 Пісні, 19.15 Для дітей, 21.30 22.00 Театр Уяви, 23.05 Концерт симф. музики, РИГА 18.25 Лотиська хоральна пісня, 18.40 Лотиська сальон. музика, РИМ 17.15 Танц. музика, 19.30 20.30 Розр. музика, 21.00 Камер. музика, СОФІЯ 17.30 Концерт військ. орх., 18.15 Популярна музика, 19.00 Концерт квартету мандолиністів, 19.30 Спів, 20.00 Скрипка, 20.55 21.00 Концерт, 21.45 22.00 Легка музика, СТОКГОЛЬМ 16.30 Орг. музика, 21.30 Концерт солістів, 22.45 Пісні у вик. вок. квартету.

Оповістка.

Подяка. Виділ Товариства допомоги вдовам і сиротам по священиках „Дороги“, подає до відома, що прилюдна збірка на цілі Товариства, переведена за дозволом Городського Староства у Львові дня 30. X. 1938, дала квоту 509 золотих 86 сот. Притім складає виділ щиру подяку жертводавцям, Впр. о. сов. Ловчиці за виднему поміч при уладженню збірки, Товариству Обнова і всім, що трудилися коло переведення цієї збірки. — Львів, 15. XI. 1938. 2909

БІРЖА

Львів, 16. листопада 1938

ГРОШІ.

Купно-продажа: Бельги бельг. 90.32—89.80, Долари америк. 5.31.00—5.28.5, Долари канад. 5.26.00—5.24.00, Фльорени гол. 290.14—288.10, Франки фр. 13.18—13.91, Франки шв. 121.00—119.50, Фунти анг. 25.3—24.66, Гульдени данц. 10.25—99.75, Корони чесьл. 10.75—10.40, Корони дун. 113.27—110.95, Корони норв. 124.70—126.11, Корони шв. 130.34—127.75, Ліри італ. 19.60—19.00, Марки фінляд. 11.19—11.9, Марки нім. срібні 92.0—90.10, Тель Авів

Папери.

4 і пів проц. внутр. 67.20—64.25, 3 ін. 1 ем. 81.5, серія, жилет. ем. 82.75, серія 91.25, 5. конвер. 68.5, 4 прем. дол. 41.75, 1 консолід. 68.25—68.75.

Акції.

Банк Польський 131.00, Цукор 30.25, Вугіль 34.10—34.10, Ліляпоп 68.5—68.5, Островець 61.30, Стараховичі 43.75.

Тенденція дещо слабша.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“

Львів, дня 16. листопада 1938

1 кг. масла десер. бльок, без оп. 3.25 зол.
1 кг. масла бочки вил. з опак. 3.30 зол.
молоко 18—19 сот.
копа яєць 5.70 зол.

Тенденція на масло незмінна, на молоко та яйця сильна.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.